

KUNÉ GYULA

EGY SZABADSÁGHARCOS
EMLÉKIRATAI

SZÉPMÍVES

A kötet az alábbi kiadás alapján készült:
Kuné Gyula: *Egy szabadságharcos emlékiratai*, Chicago, 1913
Fordította: Berák Pál

A kötet megjelenését támogatta:

Borítókép:

Than Mór: A tápióbicskei ütközet, 1850, részlet.
A középpontban Színi Sebő Alajos és Riedesel őrnagy
összecsapása látható.

A képek forrásai:

Antic maps and prints; Bild Archiv Austria;
Chicagology; Collection Louis de France;
Drew Archival Library; Fortepan; Legends of America;
Library of Congress;
OSZK; Pinterest; Smithsonian Institute;
The Illustrated London News, 1870

Borító- és kötetterv: Mohammed Nur

A zárójeles kiegészítések a szerző észrevételei,
a jegyzetek a jelen kiadás megjegyzései.

© Athenaeum Kiadó, 2017

AZ AMERIKAI MAGYAROKHOZ

Nyolcvankét esztendő súlyával vállamon, s szívemben egy örökké sajtó fájdalommal – dicsőségesen megindult szabadságharcunk eltíprása felett –, immár 64 év óta eszem a száműzetésnek keserű kenyerét. Nincs már sok időm hátra az életből. De ezt a rövid időt felhasználom arra, hogy idegenbe vándorolt magyar testvéreim számára leírjam élményeimet, melyeket két viharos emberöltőn át leéltem. Nem történelmet írok, hanem életemnek emlékeit csupán, melyeket a népek tengerének küzdelmeiben gyűjtöttem, mely küzdelmekben magam is részt vettem.

Évtizedek óta élek Amerikában, mely idő alatt a világ ezen leghatalmasabb köztársaságának polgárháborújában is mint őrnagy küzdöttem. Ezalatt amerikai barátainak száma megsokasodott, és unszólásokra megírtam angol nyelven „Reminiscences of an octogenarian Hungarian exile” címen élményeimet, s ezen könyvet a múlt évben kiadtam.¹ Ezáltal is tiszteletet és becsülést óhajtottam szerezni az oly sokszor lekicsinyelt magyar nemzetnek.

Egy év előtt chicagói derék honfitársaim Egyetemi kör név alatt Chicagóban egy hazafias jellegű kört alakítottak, melynek elnökségével engemet tiszteltek meg. Azóta gyakran volt alkalmam részt venni kivándorolt honfitársaimnak ünnepélyein és gyülekezetein.

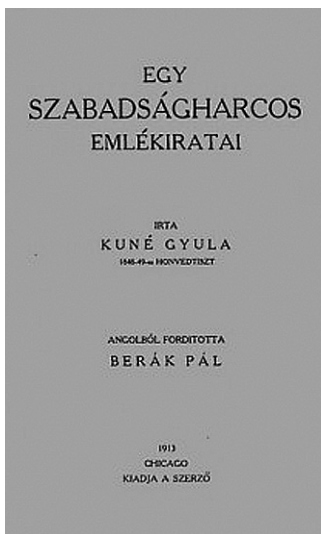
Meggyőződtem arról, hogy Amerikában alig néhány év óta milyen óriási számban élnek magyar testvéreim. Hatalmas egyleteik és társulataik révén egy erős magyar társadalom van fejlődésben, melynek a diadalmasan haladó amerikai magyar sajtó a vezére és fejlesztője. Nem tagadom, a szívemben örökké sajtó fájdalom olykor kínzóvá válik, ha magyar testvéreimnek ezen óriási tömegekben való kivándorlását látom. Ismerve nemzetünk szabadságszeretetét, ez a rohamos kivándorlás szomorú bizonyossága annak, hogy édes magyar hazánkban ismét mind szorosabbá válik az 1848-ban széjjeltéptett bilincs. De

¹ Julian Kuné: *Reminiscences of an octogenarian Hungarian exile*, Chicago. Szerzői kiadás. A pontos időpont 1911, nem 1912.

vigasztalóan hat reám, hogy bárhová megyek a magyarság körében, mindenkor a szülőháza igaz, rajongó szeretete árad felém.

Kedves magyar testvéreim! Én immár közel vagyok életemnek végéhez. Ezúton fordulok hozzátok, hogy szeressétek azt az édes magyar hazát, melyért már oly tengernyi sok vér folyt a letűnt évszázadok során. Szeressétek egymást! Mert jöhet idő, mikor annak az édes magyar hazának minden igaz fiára szüksége lesz ismét. Ezt a könyvet meg olvassátok és adjátok gyermekeitek, unokáitok kezébe. Egy becsületesen végigküzdött, hosszú életnek igaz élményei vannak benne leírva.

*Chicago, 1913. év január hó
Kuné Gyula*

KUNÉ GYULA (angolul: Julian Kune; Belényes, Bihar vármegye, 1831 – Chicago, Illinois, 1914.) magyar honvéd és amerikai szabadságharcos, újságíró, emlékiró. Eleinte Bem József hadseregében teljesített szolgálatot, részt vett a piski és a vöröstoronyi csatákban. 1849-ben Bem kíséretében került Vidinbe, majd Kossuthot követte az emigrációban. 1861-ben részt vett a Lincoln-rifflemen (Lincoln puskások) zászlóalj szervezésében, harcolt az amerikai polgárháborúban, 1863-ban Chicagóban telepedett le. Hivatalnokként és újságíróként tevékenykedett, a francia–porosz háború idején amerikai tudósító. Emlékiratait angolul írta meg 1911-ben, majd Berák Pál (1869–1946) fordításában kiadta magyarul is Chicagóban (1913.) Berák 1903-ban vándorolt ki Amerikába, a chicagói magyar színjátszás ismert alakja volt, számos színmű írója.

A SZERZŐ

Nem az a célom, hogy életrajzom megírásával untassam a szíves olvasót. Azért emlékeim megírását 17 éves korommal kezdem. Hiszen a gyermekkor csaknem mindnyájunknál egyenlően gondtalan, bájosan álomszerű. Belényes, Bihar megyei kis mezővároskában születtem az 1831. évben, s ott éltem át boldog gyermek éveimet.

Később, mint a szarvasi kollégium tanulója, engem is magával ragadott a magyar szabadságharcnak első riadója. Leírom tehát hűen azokat az eseményeket, amelyek akkor oly nagy hatással voltak reám. Valamint leírom a világtörténelemnek ama halhatatlan nagy alakjait, akikkel közelebbről érintkeztem, és irántuk örök csodálattal eltelve, mintegy ellenállhatatlan erő-től vezetve, követtem őket.

ÉBREDÉS

Miként a természetben: a rothadás nyomán kél az új élet, azonképpen a népek és nemzetek életében is az évszázadokon át reájuk rakódott elavult szokások és régi törvények tömegéből a haladás előretörő eszméi révén emelkedik ki egy újabb, tisztább, erősebb társadalom. Ez a megtisztulás azonban mindig erőszakos munka eredménye. Mert a haladásnak újító eszméi mindenkor összeütköznek egy elkorhadt, régi világnézettel, s ezen összeütközés rendszeren forradalmat idéz elő. A nemzetek szabadsága mindenkor a forradalmakban született meg, mely vérözönnel öntözte meg a szabadságnak eszméit; de az egyes népfajokat, nemzeteket megtisztította a salaktól, és a haladás útjára vezette.

Éppen úgy, mint a természetben a rothadás nyomán egy nemesebb, új élet keltéséhez okvetlenül szükséges egy jó kertész, a népek és nemzetek életében is csak akkor áll be a megtisztulás előmenetele, ha egy lángeszű férfiú lelkesítő szavaival felrázza a szenvedések súlya alatt már-már összeroskadó népet.

A magyar nemzet ősi törzse ezer év előtt az Ázsia pusztaságain szabadon vándorló törzsek egyike volt. Az a hatalmas törzs elindult a Volga menti pusztaságokról, hogy felkutassa a testvér hunok törzsét, mely Atilla vezérrel évszázadok előtt hazát keresni vándorolt Európa felé. A magyarok hatalmas törzse Álmos vezérlete alatt megtalálta a hunok hazáját, melyet akkor már idegen népfajok uraltak. Álmos elhunytával a hét vezérek Álmosnak hős fiát, Árpádot választották vezérül, és elfoglalták a hunok hazáját, legyőzve a szlávokat és egyéb nemzetiségeket, akik akkor éltek Pannóniában.

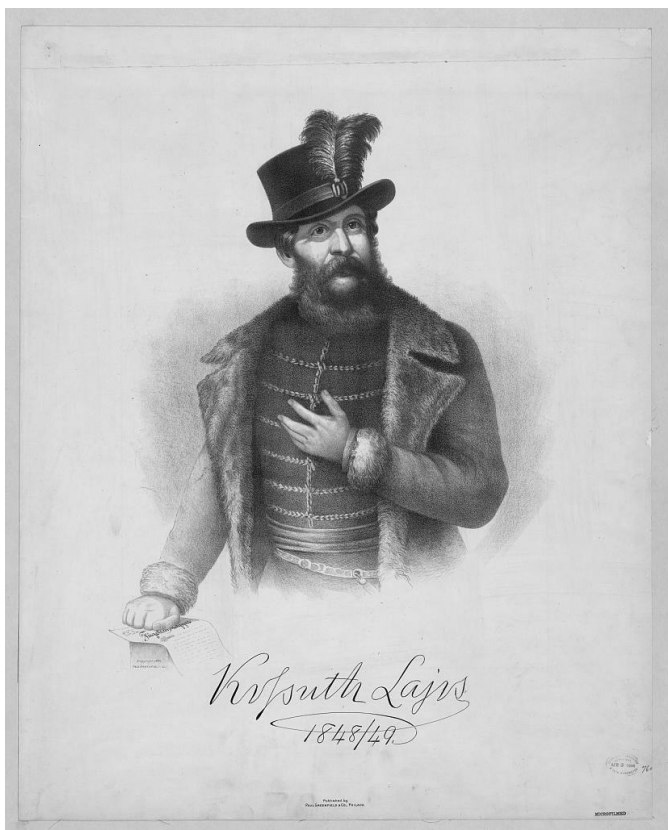
Mikor lecsillapult a harci zaj, a hét vezérek törvényt alkottak, melyet vérszerződésükkel szentesítettek, és Árpádot kiáltották

ki az új haza fejedelmévé. A hatalmas magyar nemzet ereje és bátorsága előtt meghajoltak az összes európai népfajok. A magyar nemzet hatalmas volt és szabad. Erejét nem bírták megtörni az évszázadokon át folyton dühöngő háborúk. Hanem a magyar nemzet életében mint egy rettenetes átok pusztító hatása kezdett terjedni a pártoskodás, az egyenetlenkedés, a testvérharc. És amire nem volt képes az évszázadokon át folytatott örökös háború: a pártoskodás megtörte a hatalmas nemzet erejét. A török, felhasználva az alkalmat, rettenetes hadával Mohácsnál megtörte a magyar nemzet erejét. A csata hevében ott halt meg II. Lajos király is, de ott veszett el a magyar nemzet szabadsága is. Ez történt 1526. augusztus 29-én.

Azóta csaknem 400 év múlt el. Százötven évig a magyar nemzet török rabság járma alatt nyögött, mely idő alatt hiába kísérelte meg többször a szabadulást bilincseiből. Végre a magyar szabadságharcosok osztrák segítséggel kivetkék a törököket hazánkból. Hanem a nemzet akkor sem lett szabad. Szent István koronája osztrák császári hatalomba került. Az osztrák császár pedig nem sokat törődött a magyar nemzet sorsával. Magyarországon a nemesség volt az úr. Körülbelül 400 000 magyar nemes életre-halálra, csaknem korlátlan hatalommal bírt, 5-6 millió jobbágy fölött. A jobbágyságnak törvénye volt az urbárium. Bírója: az úri szék. Igazságszolgáltatása: a bot és az akasztófa. Népjog, szabadság sehol és semmiben! Ebben a rettenetes helyzetében a leigázott nép már-már teljesen elfáult minden iránt. Meg volt fosztva a művelődés lehetőségétől is, mely csupán a nemesi osztálynak volt kizárólagos joga. Meg volt fosztva már az akaraterőtől is. Megadással tűrte nehéz sorsát, melyet a nemesi osztály igyekezett mindjobban súlyosbítani. A sok szenvedés tengerében a népnek egyetlen vigaszt őseinkről szíveikben élő népregék képezték. És a szenvedők lelki szemei előtt mint egy gyönyörű ábránd kezdett kifejlő-

ni egy régen feledésbe merült kép. Ébredezni kezdett az ősi magyar vér, mely ismét vágyódott a szabadság után. Titkon a szívek mélyén millió és millió, rabságban szenvedő várta a messiást, aki megváltja szenvedésétől. És akkor, mint egy gyönyörű ködfátyolkép, egy halhatatlan lángész alakja emelkedett ki a nemzet egyszerű fiai közül: Kossuth Lajos.

KOSSUTH LAJOS

A világtörténelemnek nagy alakjai között föltétlenül az egyik legmagasabb helyen áll Kossuth Lajos. És a magyar nemzet szívében örökké élni fog mint a nemzet apja. Az amerikai magyarság különösen szereti hasonlítani Washingtonhoz és Lincolnhoz. Mindenesetre Kossuth az utóbbihoz áll közelebb. Washington nemzetet alkotott az Amerikában élő angol hatalom alatt nyögő népfajokból. És e nemzetnek hazát szerzett az államok felszabadítása révén. Lincoln pedig Amerikát, illetve az Egyesült Államokat hatalmassá tette a rabszolgák felszabadításával. Kossuth Lajos felszabadította a magyar jobbágyok millióit, akik semmivel sem voltak jobb sorsban, mint az amerikai rabszolgák. Ezért hasonlítható Kossuth inkább Lincoln Ábrahámhoz.